

הַלְבוּת יוֹם טוֹב קִיּוֹן תַּצַּט

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ה]

דאס-פן מ'נע ז'לא ש'חייט מ'שים ק'פסד ק'עזר וכו' (8), זאם נ'תיר לו ש'טומ ז'פ'רקה א'תי ל'ממ'לה ג'פ'ן (9).

(8) ומשמע מדבריו שאם אין השש הפסד לעור לא התירו לטלטל, וכמבואר להלן (ס"ק טו) לגבי עור שהופשט ביום טוב ומונח במקום הצל וידע שלא יתקלקל, שאסור לטלטלו. וכן לענין בהמה ששחטה ביום טוב ונמצאה טריפה, שהתירו למוכרה לנכרי כשהושש שאם ימתין עד אחר יום טוב יתקלקל הבשר, כתב לעיל (ס"י תצו ס"ק נב) שאם אפשר לשומרו ולא יתקלקל, לא התירו את המכירה.

(9) ומה שלא התירו את המליחה מטעם שאם לא נתיר לו יבוא להימנע מלשחוט, מתבאר לפי מה שכתב הביה"ל לעיל (ס"י תצח ס"ו ד"ה כ"ד) שמשום 'מנע ולא שחייט' התירו רק איסורים דרבנן ולא איסורים דאורייתא, וכיון שמליחה בדבר שיש בו עיבוד אסורה מדאורייתא, לפיכך לא התירוה.

[משנ"ב ס"ק ו]

מ'ת'ר ל'טלט'לה מ'שום ק'פ'רו' (10).

(10) וכשם שהתבאר לעיל (ס"י תצח ס"ק לט) שמוותר לטלטל את העור אגב אבר שמוחבר לו, וטעם הדבר הוא משום שהעור בטל לאבר, וכאן התחדש שגם לכזית בשר מתבטל העור, ולכן מותר לטלטלו.

[משנ"ב ס"ק ז]

ז'ק'ה'רו'נים מ'ס'ק'ימים ל'פ'סק ש'ל'ה'ך-פ'רו' (11).

(11) ובטעם הדבר כתב הרעק"א (ביצה י, א ר"ה אלא), שאין לאסור מחמת שאין הנוצות ראיות לישב עליהן, כיון שטלטול נוצות איסורו הוא רק משום טלטול מוקצה, והתירוהו מוחש שמא ימנע מלשחוט ויתבטל משמחת יום טוב.

[משנ"ב ס"ק ח]

ד'ד'כ'ר ש'פ'י'נו א'ק'ל ג'מור, א'ם מ'ל'ה ק'נ'י ש'ל'א י'ס'ר'יה ל'ש כ'ו מ'שום ק'ע'ב'ד (12).

(12) ואף שאיסור עיבוד באוכלים כתב לעיל (ס"י שבא ס"ק ט) שאינו מדאורייתא, מ"מ לגבי מליחת חלבים כתבו המחצ"ש (ס"ק ז) והפמ"ג (א"א ס"ק ז) בדעת המג"א שהיא אסורה מדאורייתא, וברעת הט"ז כתב הפמ"ג (משנ"ב ס"ק ד) שמליחת חלבים אסורה מן התורה או קרוב לכך.

[משנ"ב ס"ק יח]

הוא ג'פ'ן ק'עין תקון ל'ה'ל'בים (13).

(13) והתיקון שנעשה בהיפוך זה, ביאר הבי"ח (ר"ה אין מולחין) שעל ידי שהופך את הצד העליון (שכבר התקשה מהר"ח), הצד התחתון יהיה עתה למעלה וגם הוא יתקשה.

[משנ"ב ס"ק יט]

ז'ג'רו'ין ד'ל'ק'א א'תי ג'פ'ן ל'מ'ל'ת'ם (14). ז'ל'ע'נ'ן ס'ל'טול, ד'ע'ת ק'פ'י'ז ב'ש'ם ק'ה'ות א'ש'ר'י ל'ה'ק'ל'י' (15).

(14) ומשום גזירה זו, כתב השו"ע הרב (ס"י) שאין להתיר אפילו אם משום כך ימנע ולא ישחוט.

(15) ובטעם הדבר שיש להקל בהם, כתב ההגהות אשר"י (ביצה פ"א ס"י טו) שהרי ראויים הם להרלקה ולכן אינם מוקצים, וכתב עוד טעם, משום שדעתו להציעם שלא יאבדו, ומה שלא אסרם משום נזלה, ביאר הפמ"ג (א"א ס"ק ו) שהרי אם היה רוצה בכך יכול היה לשחוט בבין השמשות, וגם הבהמה עומדת לכך.

[משנ"ב שם]

א'ס'ור ל'ט'ל'ט'ל'ן ק'ש'ש'ט'ה ב'יו'ם-ט'וב ד'ק'נ'י נ'ול'ד'י' (וכו'), ז'ה'וא ק'ד'ין ת'תי'ת' ש'ע'נה מ'ק'ר ל'ט'ל'ט'ל, ד'י'כ'ול ל'ה'ני'ח פ'ת'ילה ע'ל-ג'ב'ה ו'ת'ו'ן ל'ה'ד'ל'ק'ה' (16).

(16) והחז"א (א"ח ס"י מג ס"ק י) צידד שהלבים לא נחשבים לנזלה, ואפילו לשיטת רבי יהודה שאסר מוקצה, מותר להרליק או ליתן לכלבו חלב שניקרוהו ביום טוב, ואפילו אם השחיטה היתה ביום טוב אין זה מוקצה, כיון שמתמול דעתו עליו להשתמש בו.

(17) ובדעת המג"א שהתיר לטלטלה, ביאר השו"ע הרב (ק"י ס"ק ג) שהוא כשיטת המהרש"ל שהובאה ב"י"ז (ס"י תקב ס"ק ד) שעצים יבשים מותרים בטלטול לכל דבר. אמנם, המשנ"ב לקמן (שם ס"ק כא) כתב שעצים עומדים להסקה ולא לדבר אחר, וכתב המנחת יום טוב (על קצושיע ס"י צח ס"ק פה) שלפי המג"א מותר לטלטלה גם שלא לצורך נקיון הפמוט שבו היא מונחת.

ואם רוצה לנקות את הפמוט מהשענה כדי שיוכל לשים שם נר אחר [כמו שכתב לקמן (ס"י תקט ס"ק לא) שמוותר לטלטל אפר כדי לאפות במקומו], כתב הה"י אדם (כלל צב ס"ב) שמוותר לעשות כן אף אם היא דבוקה לפמוט, ויוציאה על ידי סכין. וכן דעת הגרש"ז אויערבך והגר"ש אלישיב (ארוחות שבת ח"ב פ"ט הע"י רפח) גם לגבי דסקית ממתכת הנשארת מתחתית הנר הקודם, שאין לחוש בה משום טלטול מוקצה, כיון שאין לה שום חשיבות וגם היא דבוקה לפמוט ובטלה אליו, וראו מה שכתבנו לקמן (ס"י תקט ס"ק לא).

הַלְכוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תַּצַּט

בְּמָקוֹם דְּרִיסַת תְּרַנְלִים אֶף-עַל-פִּי שְׁאִין עָלָיו בְּשֵׁר (ו) כָּלֵל, יִזְמַתָּר (ז) לְמַלַּח עָלָיו מְלִיחָה קְלָה (ח) כְּדָרָךְ שְׂמוּלְחִים לְעָלֵי, יִזְמַתָּר לְהַעֲרִים וְלְמַלַּח (ט) בָּאֵן מְעַט וְכָאֵן מְעַט עַד שְׂיִמְלַח אֶת כְּלוֹ, (י) אֲבָל אִם נִשְׁחַטָּה מְעַרְבֵי-יוֹם-טוֹב, אָסוּר: הַגָּה (יא) וְנוֹצוֹת שֶׁל עוֹף דִּינֵן כְּמוֹ בַּעוּר, דְּמַתָּר לְטַלְטְלוֹ (יב) כְּדִי (ג) לְהַצְנִיעַן כְּמוֹ בַּעוּר: ד' (יג) יֵאֵין מוֹלְחִין אֶת הַתְּלָבִים (יד) וְלֹא מִהַפְּסִיךְ בָּהֶם (טו) אֲפֹלוּ (טז) לְשִׁטְחָן עַל-גַּבֵּי יַמֵּי, אֶף-עַל-פִּי שְׂנִשְׁחַטָּה (יז) בְּיוֹם-טוֹב, וְכֵן אָסוּר לְמַלַּח בְּשֵׁר עָלֵיהֶם (יח) בְּאֵוִיר: ה' "עָלֵי, שְׁהוּא דָף עָב וְכָבֵד, וְכָלֵי הוּא, *אֶלָּא שְׂמַלְאֲכָתוּ (י) לְאָסוּר (יח) לְכַתֵּשׁ בּוֹ הַרְיָפוֹת,

כתב נתיב המעורר בשם הרשב"א בפרק ג מהלכות יום טוב ז ברייתא שם וכתבא רבאא ח משנה שם

בְּאֵר הַיֵּטֵב

אֲבָל בְּשִׁנְשַׁחְטָה מְעִיט טַמְר לְטַלְטֵל חֲלָבִים, נִחְזוּ לְהַדְלָקָה; וְהִיא חֲתִיבַת שְׁעוֹה, דְּכִיכּוֹל לְהַגִּיחַ פְּתִילָה עַל-גַּבָּה וְחִזוּ לְהַדְלָקָה. וְגֵרָא דְאִם הִקְצָה אוֹתָם לְסַחֲרוֹה אֲסוּרִים בְּטַלְטוּל, וְעוֹד שְׁהִפְשֵׁט מְעִיט, אִם הוּא לַח אָסוּר לְטַלְטֵלוּ וְאִם הוּא יבֵשׁ מִתָּר לְטַלְטֵלוּ, כְּמִי שֶׁסִּימָן שַׁח סְכִיחָה: אֲבָל כְּשִׁנְשַׁחְטָה בְּיַם הַיָּם לֹא נוֹלֵד, וְאִם הוּא לַח מִתָּר לְטַלְטֵלוּ שְׁלֹא יִסְרִית, אֲבָל אִם הוּא יבֵשׁ אָסוּר לְטַלְטֵלוּ דְחַ"ל נוֹלֵד, עַמ"א: (י) לְאָסוּר. ג' לְדַאֲפֹלוּ כְּלֵי הַתְּקַעָה מִתְּחַמַּת חֲסוּדוֹתֵיכֶם טַמְר לְטַלְטֵלוּ לְקַצֵּב עָלָיו בְּשֵׁר מִשּׁוֹם שְׁמַחַת י"ט, מ"א:

בְּאֵר הַלְכָה

* אֶלָּא שְׂמַלְאֲכָתוּ לְאָסוּר. עֵין מְשַׁנָּה בְּרוּרָה מִה שְׂכַתְבֵּי בְּשֵׁם מְגוֹן-אֲבָרְכָם. וְיִמְכַל מְקוֹם אֵינוֹ נִכְרָה, חֲלָפֵי הַכְּרֵצָה לְשַׁחֲרֹרֵךְ דָּאף לְאַחַר שְׂקָצֵב טַמְר לְעִשׂוֹת בּוֹ מְלַאכָה, וְכַאֲוִקִיחָא דְרָבָא בְּשַׁחַת כִּי"ג עַמּוּד ב וְכַדָּף כְּדִי, אִסְרָן אֲפִשֵׁר דְּלִסְכָּרָא וְזוֹ לֹא מְקַלְעֵן בְּיוֹם-טוֹב יִתְרֵי מְכַבֵּל מְקוֹם, וְכֵן מוֹדָה

לְעִרְכָּה אֲחִי לְמַלְחָה גַּם-כִּי: (ו) כָּלֵל, דְּהֵיא יֵשׁ עָלֵיהֶם כּוֹתֵי בְּשֵׁר, כְּלָאוּ הֵכִי מִתָּר לְטַלְטֵלָה מִשּׁוֹם הַבְּשׂוּרִים: (ז) לְמַלַּח עָלָיו, רוּצָה לוֹמַר, שְׂיִמְלַח בְּשֵׁר עַל הַעוֹר, דְּעַל-דִּירְדִּירָה מִמִּילָא יִשְׁלַח גַּם הַעוֹר קָצֵת: (ח) כְּדָרָךְ שְׂמוּלְחִים לְעָלֵי, רוּצָה לוֹמַר, שְׂרוּצָה לְעִלּוֹת אוֹתָהּ, (יג) דְּכִזְבָּה אֵין צְרִיךְ מְלִיחָה מְרַפָּה, וְלִאֲפּוֹקֵי אִם יִמְלַחְנָה (יג) מְלִיחָה מְרַבָּה אָסוּר, דְּעַל-דִּירְדִּירָה וְהִנֵּה עַבְדֵי יָפָה פֶּסַח לְעוֹר: (ט) בָּאֵן מְעַט וְכוּ'. רוּצָה לוֹמַר, כָּאֵן בְּשֵׁר מְעַט וְכָאֵן בְּשֵׁר מְעַט: (י) אֲבָל אִם נִשְׁחַטָּה מְעַרְבֵי-יוֹם-טוֹב וְכוּ', לֹא מְבַעֲנָא אִם גַּם הַפְּשֻׁטָה קָדָם יוֹם-טוֹב, בְּיוֹדָא דְאָסוּר בְּיוֹם-טוֹב לְהַגְבִּיחַ אוֹתָהּ וְלְהַנְהִיחַ בְּמִקְוֵי הַדּוֹרְסִין וְלְמַלַּח עָלֵיהֶם, שְׁהֵרֵי אֲפִשֵׁר הִנֵּה לְעִשׂוֹת כֵּל אֶלָּה מְעַרְבֵי-יוֹם-טוֹב, (יד) אֶלָּא אֲפֹלוּ הַפְּשֻׁטָה בְּיוֹם-טוֹב אָסוּר, דְּמִשּׁוֹם זֶה לֹא יִשְׁנַע מְלַשְׁחַט, דְּהָא יְכֹל לְהַפְּשִׁיטוֹ מְעַרְבֵי-יוֹם-טוֹב, אִם לֹא שְׁלֹא הִנֵּה לוֹ שְׁהוֹת לְהַפְּשִׁיט מְעַרְבֵי-יוֹם-טוֹב (טו) אִז יֵשׁ לְהַקְלֵל. כְּתִבּוּ הַפּוֹסְקִים, דְּאֲפֹלוּ שְׂכַח לְמַלְחוֹ מְעַרְבֵי-יוֹם-טוֹב אָסוּר לְמַלְחוֹ בְּיוֹם-טוֹב, דְּאֵין לְחַלֵּק בֵּין מוֹד לְשׁוֹכֵחַ. בְּגִלְתֵי עֲשׂוּשִׁין שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים מְסַפֵּק, הֵרֵי יוֹם-טוֹב רֵאשׁוֹן נִקְשֵׁב לְחַל לְגַבֵי יוֹם-טוֹב שְׁנֵי, לְפִירְכָּה אִם נִשְׁחַטָּה בְּיוֹם-טוֹב רֵאשׁוֹן (טז) אֲפִשֵׁר דְּרִינָה בְּאֵלוּ נִשְׁחַטָּה בְּעַרְבֵי-יוֹם-טוֹב (יז) לְעִנְיָן טַלְטוּל הַעוֹר וְיִמְלִיחְתוּ כְּשִׁנְשַׁחְטָה יוֹם-טוֹב שְׁנֵי: (יא) וְנוֹצוֹת שֶׁל עוֹף, הֵינֵה שְׂנִשְׁחַטָּה בְּיוֹם-טוֹב, דְּהֵיא נִשְׁחַטָּה מְעַרְבֵי-יוֹם-טוֹב, אֶף-עַל-גַּב דְּהוֹסְרוּ הַנוֹצוֹת בְּיוֹם-טוֹב אָסוּר לְטַלְטֵלוֹ, כְּדִלְעִיל גַּבֵּי עוֹר: (יב) כְּדִי לְהַצְנִיעַן. אֲבָל כְּלָאוּ הֵכִי אָסוּר לְטַלְטֵלוֹ, דְּלֹא חִזוּ לְמִידוּ. וְהַפְּרִי חֲדָשׁ מִתְּמִיר כְּבֵל גּוֹנֵי, (יג) וְהַאֲחֻרָאִים מִסְכִּימִים לְפָסֵק שְׁלֹחֲרֹרֵךְ: (יא) וְיִמְיָהּ, כְּלַעֲרֵעֲרוֹשֵׁי מֵאֲזֵן שְׂנִשְׁחַטָּה, (יט) לְכָלֵי עֲלֵמָא שְׂרִי לְטַלְטוּלֵי, דְּהֵיא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ: ד' (יג) אֵין מוֹלְחִין וְכוּ', דְּדָבָר שְׂאִינֵי אֲכָל בְּמוֹר, אִם מִלַּח כְּדִי שְׁלֹא יִסְרִיחַ יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוֹם מַעְבְּרָה: (יד) וְלֹא מִהַפְּסִיךְ בָּהֶם. הוּא גַּם-כֵּן כְּעִין מְקוֹן לְהַתְּלָבִים¹³⁹, וְאָסוּר מִטַּעַם הַפִּל: (טו) אֲפֹלוּ לְשִׁטְחָן וְכוּ'. דְּמוֹכָתָא (כ) מְלַחָא שְׂעוּשָׁה זֶה כְּדִי שְׁלֹא יִסְרִיחוּ, וְנִרְוֵן דְּלֵמָא אֲחִי גַּם-כֵּן לְמַלְחָה¹⁴⁰, וְלַעֲנֵן טַלְטוּל, דַּעַת הַט"ו בְּשֵׁם הַהוֹת אֲשֶׁרֵי לְהַקְלִי¹⁴¹, וְהַמְגוֹן-אֲבָרְכָם הַקָּלָה, חֲלָפֵי מֵאֵי דְפָסֵק הַרְמָ"א בְּסִימָן תַּצַּה דְּנוֹלֵד אָסוּר, גַּם הַתְּלָבִים (כא) אָסוּר לְטַלְטֵלוֹ בְּשִׁנְשַׁחְטָה בְּיוֹם-טוֹב דְּהוּי נוֹלֵד¹⁴²; וְאֶף-עַל-גַּב דְּחִזּוּ לְהַדְלָקָה, מֵאֲהַמּוּל לֹא הִנֵּה עוֹמֵד לְהַדְלָקָה; וְכֵן לְטַלְטֵלוֹ כְּדִי לְהַצְנִיעַן אוֹ כְּדִי שְׁלֹא יִסְרִיחוּ מִתָּר, דְּשִׁרְיָן סוֹפֵן מִשּׁוֹם תַּחֲלָתָן, וְכַז"ל גַּבֵּי נוֹצוֹת, אֲבָל כְּשִׁנְשַׁחְטָה מְעַרְבֵי-יוֹם-טוֹב מִתָּר לְטַלְטֵל הַתְּלָבִים, חִזּוּ לְהַדְלָקָה. (כג) וְהוּא חִזּוּ חֲתִיבַת שְׁעוֹה מִתָּר לְטַלְטֵל, דְּכִיכּוֹל לְהַגִּיחַ פְּתִילָה עַל-גַּבָּה וְחִזּוּ לְהַדְלָקָה¹⁴³. עוֹד כְּתִבּ מְגוֹן אֲבָרְכָם, דְּעוֹר שְׁהִפְשֵׁט מְעַרְבֵי-יוֹם-טוֹב, אִם הוּא לַח אָסוּר לְטַלְטֵלוּ וְאִם יבֵשׁ מִתָּר לְטַלְטֵלוּ, כְּמוֹ שְׂכַתְבֵי סִימָן שַׁח עוֹף כִּי עִינֵי כֵה נִרְעֵן שֶׁם דְּהַרְמָ"א הֵבִיא דַּעַת הַחֲלָקִין עַל זֶה, אֲבָל כְּשִׁנְשַׁחְטָה בְּיוֹם-טוֹב הוּי לַח נוֹלֵד, וְעַל-כֵּן אִם הוּא לַח מִתָּר לְטַלְטֵלוּ כְּדִי שְׁלֹא יִסְרִית, וְכַז"ל [וְאִם הוּא מְנַח גַּם עִתָּה בְּמִקּוֹם צֵל (כג) וְיוֹדֵעַ שְׁלֹא יִתְקַלְקֵל, אָסוּר לְטַלְטֵלוֹ], וְאִם יבֵשׁ (כד) אָסוּר לְטַלְטֵלוּ דְּהוּי לַח נוֹלֵד: (טז) אָסוּר לְמַלַּח וְכוּ'. כְּדִי שְׂיִפֵּל מִן הַקָּלָח עַל הַתְּלָבִים, וְהַשְׁעָם, (כח) דְּתְלָבִים מְלִיחָה מוֹעֲטָה כִּי לְהוּ, וְאָסוּר מִשּׁוֹם חֲשִׁשָׁא דְּעַבּוּד, וְכַז"ל: (יז) בְּאֵוִיר. דְּעַל הַתְּלָבִים מִמָּשׁ אִי אֲפִשֵׁר לְהַגִּיחַ בְּשֵׁר, שְׂבֹדְעַל מִן הַתְּלָבִים: ה' (יח) לְכַתֵּשׁ בּוֹ הַרְיָפוֹת. דְּאָסוּר

שְׁעַר הַצִּיּוֹן

הַרְגוּם: 1 נוצות אף.
(יא) מְגוֹן-אֲבָרְכָם וְאֵלֵיךְ רַבָּה וְהַאֲבָרְכָה מְרַבֵּי וְהַרְגוּ, הוּא כְּבִיח: (יג) אֲבָל מְלִיחָה מוֹעֲטָה צְרִיךְ, עֵין בְּיוֹדֵה-דְּעָה סִימָן עוֹר: (יג) הֵינֵה אֲפֹלוּ אוֹתָהּ חֲתִיבַת שֶׁל הַצִּיּוֹן (גְּמֵרָא): (יז) מְגוֹן-אֲבָרְכָם בְּשֵׁם פְּתַח פּוֹסְקִים לְהַחֲמִיר, וְכֵן מִשְׁמַע מִהַפְּסִיךְ חֲלָפֵי רַק בְּשַׁחְטָה: (טו) אִף דְּהַמְגוֹן-אֲבָרְכָם כְּעִנְיָנֵי מִסְתַּפְקָא לוֹ, בְּסוֹף סִימָן חִזּוּ פְּשִׁיטָא לַח לְהַקְלֵל, וְגַם יֵשׁ לְגַרְף לְהוֹת שְׂאִיר דְּעוֹת הַרְאֵשׁוֹנִים שְׂקָלִין כְּבֵל גּוֹנֵי בְּהַפְּשֻׁטָה בְּיוֹם-טוֹב: (יז) מְגוֹן-אֲבָרְכָם: (יח) וְיִסְפֵּר בְּגִידֵי שֶׁ מַעֲדֵר לְהַקְלֵל: (יח) הַדְּהִישׁ רַבֵּי עֲקִיבָא אֵינֵר וּבִית-מֵאִיר (וְהַרְשִׁילוֹם חֲתוּמֵי-מִשָּׁה: (יט) פְּרִי-מַגִּידִים, וְאֲפֹלוּ נִשְׁחַטָּה בְּיוֹם-טוֹב [וְכָלֵי שְׂכַח מְעַרְבֵי-יוֹם-טוֹב], דְּלָאוּ נוֹלֵד הוּא, עֵין שֶׁם: (כ) מִה שְׂאִין כֵּן גַּבֵּי עוֹר אֶף-גַּבֵּי דְּשִׁרִית לַח לְתַן בְּמִקּוֹם דּוֹרְסִין, מִימֵר אִמֵר הַרְוָעָה דְּלָאוּ מִשּׁוֹם עַבְדֵי הִנֵּה שֶׁם אֶלָּא מִשּׁוֹם דְּחִזּוּ לְמַנְגָּא עֲלֵיהוּ: (כא) וְהַחֲתִיבַת מְסַפֵּק עַל זֶה, עֵין שֶׁם, וְכֵן בְּאֵלֵיךְ רַבָּה מְסַפֵּק עָלָיו, עֵין שֶׁם: (כג) מְגוֹן-אֲבָרְכָם, וְעוֹן כְּט"ז שְׂכַתְבֵי דְאִם הִקְצָה אוֹתָם לְסַחֲרוֹה אֲסוּרִים בְּטַלְטוּל, וְלִכְאוּרָה הַכְּרִי הוּא רַק לְדַעַת הַמְּסַפֵּק בְּסִימָן תַּצַּה דְּמַקְצָה אָסוּר, עוֹן כְּרִישׁ סִימָן שִׁי, וְאוּלַי מְרִי כְּשִׁמְקִפִּיר עֲלֵיהֶם מְלַשְׁמַשׁ בָּהֶם שׁוֹם דְּכָר וְחִזּוּ מְקַצָּה חֲתִיבַת חֲסוּדוֹתֵיכֶם, אִסְרָן זֶה מְצַאנֵי כְּעִין דְּכְרִינֵי כְּקַטְרִים אֲחִירִין לְהַרְגִּיז: (כג) מְגוֹן-אֲבָרְכָם: (כד) וְיִמְכַל מְקוֹם אֲפִשֵׁר לְפַקֵּק עַל זֶה, הַכְּרִינֵי חֲתִיבַת הַחֲסוּדוֹתֵיכֶם שְׂהֵי לְחִין אִף שְׂהֵי: שִׁיבָה עֲלֵינֵי דְּהַתַּק כְּמִבְּאֵר כְּעַבְדוֹתֵי הַקָּלָח לְהַשְׁבִּיבָא [מִשּׁוֹם שְׂהֵתִירוּ סוֹפֵן מִשּׁוֹם תַּחֲלָתָן], וְכַשִּׁינְשַׁחְטָה הַעוֹר אֲחִירְכָּה וְהִנֵּה רָאִי לְמוֹנֵי לְגַמְרֵי כְּרָחוּ לְעַמֵּד מִשּׁוֹם מִשּׁוֹם נוֹלֵד, וְזֶה מְטָה קָצֵת, וְעוֹן כְּפִרְיָ מַגִּידִים: (כח) מְגוֹן-אֲבָרְכָם בְּשֵׁם הַטוֹר, וְעוֹר כְּתִב טַעַם בְּשֵׁם חֲרִין, מִשּׁוֹם דְּאֵין דְּרוֹךְ לְמַלַּח עֲלֵיהֶם מִתְּחַת אָסוּר, מוֹכַח מְלַחָא דְּלַעֲבָדֵן קַעֲבִיר, וְכַתֵּב הַמְגוֹן-אֲבָרְכָם, חֲלָפֵי זֶה דְּכַזְמֵן הִנֵּה דְּאֵין דְּרוֹךְ לְמַלַּח בְּשֵׁר עַל-גַּבֵּי הַעוֹר, גַּם עַל-גַּבֵּי הַעוֹר אָסוּר, הַמּוֹכַח מְלַחָא; וְהַשִּׁיג הַאֲלֵיךְ רַבָּה עַל זֶה, עוֹן שֶׁם, וְכֵן הַרְגוּ, וְלָכֵן לֹא הַשְׁתַּמֵּר חֲתִיבָא:

הלכות יום טוב סימן תצט תק

(יט) מתר לטלטלו לקצב עליו בשר. ויולאסר שקצב עליו אסור לטלטלו (כ) מחמת לצל (כא) (אכל לצורך גופו ומקומו שרי):

ט בתיא שם י' לרעה
ק"ד. וירעה כגון
הנהגה וכו' אסור,
מז

תק הנצרך לבשר ביום טוב היאך יתנהג, וסדר מליחתו. וכו' ו' סעיפים:

א (א) אין קונים בשר בפסוק דמים, לומר לטבח תן לי פסלע או בשתיים, וכן לא יאמר לו (ב) 'הריני שותף עמך בפסלע', (ג) אלא (ד) לחלק (ה) להם שלישיות או רביעיות כפי החלקים שצריך לחלק בעיר בלא פסוק דמים. (ו) ומביא שתי בהמות ויאמר (ז) זו כזו, ולמחר שמיני הושארת וכפי שצורה כן יפרע לו: הגה ויש אומרים דוקא וישאל לגבי ישראל שרי וכהאי גוונא, אבל ישראל עם (א) אינו יהודי (ז) אפלו בכהאי גוונא אסור (הנהגה אשכנזי ס"ק אין צורך): ב (ח) אסור לשקל בשר אפלו *בביתו גלידע

א משנה ביצה כיו
ודקפולש וכו' שם
בגמרא ובתיא שם
ב משנה שם כ"ח
ג טור

באר היטב

(א) מחלק, ונמא בלא גזול גזון שהם מותרים זה לזה ואין מקפידין אם יקח חברו מנה ופה, ועין ס"ס שכ"ב, מ"א: (ב) זו כזו, אבל אסור

באר הלכה

סתימת הרמב"ם שהשמיט להאי דינא לגמרי בהלכות יום טוב וסמך עצמו אכלילי דיינים שפתיב דין פלים שמלאכתם לאסור בהלכות שבת, ומשום דלא מקלין תיבא טפי מבבל מקום, וכן מצאתי בספר חסד משה שפסק בזה^(ט), וכן משמע לכאורה מלשון הרשב"א בעבודת הקדש סוף שער ב וזה לשונו: נוטלין את הקלף לקצב עליו בשר ואף על פי שמלאכתו לאסור, שקל הכלים אף על פי שמלאכתו לאסור נוטלין לצורך גופו ולצורך מקומו, חזון מאוסן שקמו חכמים שמתירין ומקצין מלאכתן מקמי חסרון כו', עד כאן לשונו, ומשמע שגם כדן עליו אסור במקום שיש חסרון כו', וצריך עיון לדעתא^(י): * בפסוק דמים. עין ש"ס דף כז עמוד ב, וכוונת דברי פסוק שפיר נמנין על התבטא, וכן מבאר בחושבנא להדיא, עין ש"ס: אבל הרשב"א בעבודת הקדש סוף להחמיר בזה, וזה לשונו שם: ויראה שאין נמנין אף נמנין בני אדם על הבהמה לכתולה לומר נמנה הטשה על בהמה זו, וזה פשוט חל, ומקום: אבל נמנו עליה מערב יום טוב, כולין להוסיף לקטר ולקנות עקמה עוד חמשה אצות, עד כאן לשונו, וראה שיש להוסיף לקטר הידוע שמהביא בחודשי, שמהג נראה שפירש מתינתין פלשטא, וגם מ"ש דין שבת קמ"ח לפי הנקרא בפסוקים שלמי מוכח לכאורה כן, ועין מה שכתבנו שם העיסות בדברי המתחיל 'ותא אנו תנן', ועין פירוש חרש שפתיב, דאף ודעקר לא קומא לן ככתב הרשב"א בזה, טעם מקום המכחיר פבוא עליו בנהגה: * ומביא שתי בהמות וכו'. עין משנה בורה, ומכל מקום אינו נהנהג, וכי אם יבוא מי לקח טון השבת כשורה סלע יצטרך להביא על זה עוד בהמה? גם אין המנהג כן? אלא האמת, מירי בחבונה שרועים לקח בשר בהמה קלה מן השבת, זה בפלע וזה בשמים וכן משמע בגמרא, וקא משמע לן דאסורים להזכיר שם דמים, אלא החלקים כפי החלקים שצריך לחלק בעיר וכל אחד ישל חלק או חצי, וכדי שיעשו שווי כל בהמה יביא טבחה עוד במקום אחרת שהיא כזו, ולמחר ישמחו וקפי מה ששנה כן יפרע לו: * אסור לשקל וכו'. עין במשנה בורה דאפלו נגד פלי אסור ואינן אין שום צעה לקח בשר ביום טוב במשקל, אלא שישמך על השערת השבת, ונראה לי פשיאנו ורצה הולקח לסמך על השערת השבת, יאמר לשבח לחתך שני חלקים שמים לפי השערתו וקח אחר טון, ולמחר לשקלו החלק השני וכפי מה ששקל יפרע לו: * בביתו. עין בטור ובית יוסף מה שהצריך על דברי הרשב"א שצעה להחיר בשקל בביתו, ונדחקו מאד בפרוש דברי הרשב"א, ובנראה לא תהא לפני הפתיחות חודשי הרשב"א על ביצה, פי שם מבאר דמתחלה רצה הרשב"א לטקל והביא לראיה דברי הרד"מ, אסורף טלה

ביום טוב, וכדלקמן סימן תקד סעיף ג'^(א): (יט) מתר לטלטלו. דין כל כלי שמלאכתו לאסור, לעיל בסימן שח סעיף ג, שפטר לטלטלו לצורך גופו (דהיינו לצשוח בו מלאכה המתירה) או לצורך מקומו. ונדעת מנ"א אבדקום, דאפלו הנה העלי מקצה מקמת חסרון כו', כגון שפסקיד על העלי מלהשחמש בו בדבר אחר, שלא יתקלקל, דבכגון זה אסור בכל מקום, תבא שרי משום שממח יום טוב^(ב), ועין בהדיא הלכה: (כ) מחמת לצל. או כדי שלא יגנב, וכדלעיל בסימן שח: (כא) אכל לצורך וכו'. דין כל כלי שמלאכתו לאסור, וסדר העב שקוצבין עליו בשר, (כו) מתר לטלטלו לאמר שקצב, אפלו מחמת לצל וכהאי גוונא, דהא הוא כלי שמלאכתו להטב:

א (א) אין קונים בשר וכו'. אפלו לקח בהמה, (ב) משום גזונת מקח ומקבירה^(א): (ב) הריני שותף וכו'. ורצה לומר, אף על פי שאינו קונה ממנו אלא משפתח עמו בגוף הבהמה, אפלו הכי אסור בין שמקביר שם דמים^(ב): (ג) אלא מחלק וכו'. עין באור הלכה: (ד) להם. דוקא (ו) בלא גזול, כגון שהם מותרים זה לזה ואין מקפידין אם יקח חברו מנה ופה, אבל אם מקפידין וצריכין גזול, אסור. ועין סוף סימן שכ"ב. ואפלו גזול על ידי סכין כמו שעושין הקצבים ודחינו שמינתין סכין בין שני החלקים ושוואים להקנינים איזה צד ורצה^(א), אם החלק שמנח לצד חסר או לצד הגבול, גם זה מקביר גזול ואסור נאור ורוע הלכות י"ט^(ב): (ה) ומביא וכו'. ורצה לומר, וכדי שיעשו אחרת פמה צריך לפרש, (ג) שדברי ילד בהמה שחלק ממנה שנה דינר וילד בהמה שנתת ממנה שנה שני דינרים, לזה אסור חכמים, שקדם ששיתם לבהמה מביא בהמה אחרת ששונה כזו לעין הראיה, ולמחר דמיה וכן ישלמה. ונראה, דאם הקונים סוקבין על הטבח בדרך הטקח שיאמר להם לקטר, אין צריך להביא בהמה אחרת. אחרת מציאתי שכן כתב באלה רבה בשם פנא, וזה לשונו: והוא הדין שיוכל לילך לטבח ישראל או פותי ולומר לו 'תן לי גזל או חצי וכיוצא בזה, בלא נכירות מקח ומקביר ופסוק דמים, ולמחר פודע לו הפעות כמו שידכל, וכעין זה משמע בטור סימן תקיז: (ז) זו כזו, ומכל מקום (ד) אסור לפרש ולומר 'מה שאחת נוטל למחר פעד זו נמן לה פעד זו', דהוי סכום מקח: (ז) אפלו בכהאי גוונא אסור. הנה אפלו בלא פסוק דמים, שאומר לעכ"ם 'הריני עמך בכהמה זו למחצה' וכו', והשעם, משום (ס) דאין ישראל גזיל להשחמך עם העפ"ם, מחזי טפי פמקח וממכר ולא תקולו בנה. (ו) ויש חולקין בזה, ולא מפלגינן בין ישראל לעכו"ם, וכל שאינו מקביר דמים, מתר: (י) ויש להחמיר בסבבא ראשונה. כמה דברים אמורים, בדבר שאין שיעור מקחו ירוע, כמו ביצים וראגורים וכהאי גוונא, מתר לקח חלק אצל נכרי אם אינו מקביר לו סכום דמים^(א), וכתב הרמב"ם, דאסור לו לישאל למכור לעכו"ם אפלו כלי פסוק דמים (אם לא דאיבא פסידא, כגון בשר טרפה, וכדלעיל בסוף סימן תצו, עין ש"ס), ולא התיירו זה אלא כשישאל קונה ומשום שמחת יום טוב: ב (ח) אסור

שער הצינן

(ט) פוסקים: (א) רמב"ם: (ב) מגן אברהם ושא"א: (ג) בית יוסף: (ד) פוסקים: (ה) מגן אברהם: (ו) פרי תר"ש, וגם במגן אברהם נשאר בצריך עיון, וכן טיבכ בלביש וכן משמע מבאר הגר"א: (ז) הגר"א. בהאמת לפי דעת מנ"א אבדקום בסוף סימן שכ"ב, ומבואר גם כאן בסעיף קטן א, דבני חבורה הדיעו שפסקידן, אפלו כלי גזול אסור, אם יבין עכ"ם דבראי מקפידין הן, כמילא יש לאסר גם יבין, דבראי אמי ליד וכו' סכום הטקח: ולפלא שלא העירו הקטלשים בזה:

הלכות יום טוב סימן תצמ תק

ביאורים ומוספים

הוסיף, שמשמע שכך היא גם דעת הרמב"ם (פכ"א מהל' שבת ה"א).
[מאיירך. הערך השלחן (י"ד סי' פו סט"ז) ביאר שאין כוונת הרמב"ם
שאבן עובר על איסור תורה, אלא כוונתו שבהלכות שבת האיטורים
מדרבנן המורים כשל תורה].

[משנ"ב ס"ק ב]

אָפּלוּ הָכֵי אֶסוּר בְּיָדוֹ שֶׁמִּזְכִּיר שֵׁם דְּמִיָּם.⁽²⁾

2) האיטור להזכיר שם דמים, לדעת הרמ"א לעיל (סי' שכג ס"ד) אינו
אלא בדבר שאין מקחו ידוע, כלומר שאין לו מחיר ידוע (כמו בכשר
המחכר כאן בשו"ע (ראה משניב להלן סי' ז)). שאז הזכרת הדמים
מתפרשת כפסיקת דמים בעד המקח, והרי זה דרך מקח וממכר ואסור,
אבל להזכיר שם דמים בדבר שמקחו ידוע, כלומר שמחירו ידוע שכך
וכך פריטים נמכרים בסכום מסוים, כתב הרמ"א (שם) שמותר, ואף
שיש מחמירים בזה, כבר פשט המנהג להקל בכך, וביאר הביה"ל שם
(ר"ה מת"ר) שהמקילים סוברים שכשהמקח ידוע יש לבאר שהזכרת
הדמים אינה אלא סימן להודיע לחבירו באיזו כמות הוא חפץ, ואין זה
דרך מקח וממכר [וכן משמעות לשון הרמ"א שם]. מאיירך, דעת השו"ע
(שם) שבין ברבר שמקחו ידוע ובין בדבר שאין מקחו ידוע, אסור
להזכיר שם דמים.

ולמעשה כתב המשניב שם (סי' כ), שיש כמה אחרונים שכתבו שיש
להחמיר בדעת השו"ע, ומימי אין למחות ביד המיקל ביוק שיש לו על
מי לסמוך, אך ראוי ונכון מאד להחמיר.

אכן, להזכיר סכום דמים, כלומר שאומר לחבירו כך וכך כסף אני
חייב לך, העכשיו תתן לי דבר מה בעשרה שקלים ואהיה חייב לך כך
וכך, כתב המשניב שם (סי' יג ו-טו) שאפילו ברבר שמקחו ידוע אסור
לעשות כן, ולא רק לדעת השו"ע אלא גם לדעת הרמ"א, ולכן אסור
לומר לחבירו אני חייב לך עשרה שקלים ועכשיו תתן לי אגוזים
בעשרה שקלים ואהיה חייב לך עשרים שקל. וביאר הביה"ל (שם),
שאופן זה הריחו דרך מקח וממכר.

[משנ"ב ס"ק ז]

אָפּלוּ אִם מְקַפְּדִין וְצָרִיכִין גִּזְרָל, אֶסוּר. וְעֵינֵי סוּף סִימָן שֶׁכֵּבֵד, וְכו',
לְשׁוֹאֵלִים לְהַקְלִימִים אֵיזָה צַד רוּצָה.⁽⁴⁾

3) שם פסק השו"ע (סי'ו) שאסור לחלק מנות [בין אנשים זרים שאינם
בני בית] על ידי גורל, שכיח שמקפידים זה על זה יבואו לידי מידה
ומשקל. וביאר המשניב שם (סי' ב) ובשעה"צ שם (סי' ז) בשם המג"א,
שכוונת השו"ע שאף בסתם אנשים שאין ידוע לנו שמקפידים זה על זה,
מימ ממה שרוצים לחלוק דוקא בגורל ניתן להבין שהם אנשים
המקפידים זה על זה, ולכן יש לחוש שגם יבואו לידי משקל ומידה ולכן
הוסיף (ביה"ל שם ר"ה כ"ח), והזכירו הדברים בשעה"צ כאן סי' ז) בשם
המג"א, שאם ידוע לנו שהם אנשים המקפידים זה על זה, אף בלא גורל
אסור להם לחלוק, מחשש שיבואו להזכיר שם מידה ומשקל ומניין.

4) נראה שלפירושו של המשניב, אין הקונים רואים איך הסבין מונח,
הוא"ר (סי' ב) כתב שהגורל היה על ידי שהיו משליכים את הסבין,
הקונה היה מקבל את החתיכה שאליה פונה הצד החד של הסבין,
המחציה"ש (סי' א) פירש שהיו שואלים אדם שלא ראה איך הונח
הסבין, למי יהיה שייך החלק המונח לצד החד ולמי יהיה שייך החלק
הפונה לגב הסבין, וכפי דבריו כך היו חולקים.

[משנ"ב ס"ק ז]

מִתְּרֵי לְקַח חֶלֶק אֶצֶל נְכָרִי אִם אֵינוּ מְזַכֵּר לוֹ סְכוּם דְּמִיָּם.⁽⁵⁾

5) וכשלא ידוע לו מתי קטף הנכרי את האגוזים, או מתי נולדו הביצים,
כתב השו"ע לקמן (סי' תקי"ו ס"א) שאסור לקחת אותם מהנכרי מחשש
שנא נקטפו או נולדו היום, ואסורים הם באיסור מוקצה.

[משנ"ב ס"ק יח]

וְכַדְלֶקְפוֹן סִימָן חֶקֶד סְעִיף ג'18.

18) ושם (סי' י"ד) ביאר, שכתובה זו נחשבת כמו טחינה גמורה
שאסורה ביום טוב.

[משנ"ב ס"ק יט]

דְּכַבְּגוֹן זֶה אֶסוּר בְּכָל מְקוֹם, הֵקָא שְׁרֵי מְשוּם שְׁמִתָּת יוֹם-טוֹב19.
19) ואף ששימוש במוקצה אסור אפילו לצורך אוכל נפש וכמבואר לקמן
(סי' תקט ס"ק לא) בשם המג"א, ביאר המג"א (שם סי' טו) שהיינו רק
בדבר שאינו כלי והוא מוקצה מחמת גופו, אבל העלי שהוא כלי אלא
שאיטורו מחמת שהוא מוקצה מחמת חסרון כוונתו, יש להקל בו יותר,
ומותר להשתמש בו לצורך אוכל נפש.

[ביה"ל ד"ה אלא]

זְכַן מְצָאֵי קְסָפֵי חֶמְדֵי-טָהָה שְׁמַפְקֵס צְהָה20) וְכו', וּמְשַׁמֵּעַ שְׁעָם בְּרִיז עֲלֵי
אֶסוּר בְּמְקוֹם שֵׁשׁ חֶסְרוֹן-כִּסֵּי, וְצָרִיךְ עֵינֵי לְדִבְרָה21.

20) והוסיף החמד משה, שנדברי הרמב"ם שלא כתב בהלכות יום טוב
את דין העלי, וסמך על מה שכתב בהלכות שבת (פכ"ה ה"ג) שכלי
שמלאכתו לאיטור מותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו, ובהלכות יום
טוב (פ"א ה"ז) כתב ששווה איסור הטלטול בשבת וביום טוב, ולא
חילק שביום טוב מקילים יותר שאף כלי המוקצה מחמת חסרון כוונתו
מותר לטלטלו, הרי מוכח בדעתו שאסור לטלטלו ביום טוב משום
מוקצה מחמת חסרון כוונתו.

21) ולטלטל סבין של שחיטה, דעת הגר"ש איבערבך (שש"כ פ"ב הע' ט)
שיש להתיר, כיון שהיא נחשבת ככלי שמלאכתו להיתר שהרי מותר
לשחוט ביום טוב, וממילא אף שמקפידים שלא להשתמש בה לדברים
אחרים, לא נעשית מחמת כך למוקצה מחמת חסרון כוונתו, וכמו שמותר
לטלטל כוס של זהב אף שגם בה מקפידים שלא להשתמש לדברים
שאין רגילים לעשותם בה, אלא שהקשה על כך מדברי המאירי (ביצה
כח, א ד"ה שפוח), הן בדבריו.

סימן תק

הַצָּרִיךְ לְכַשֵּׁר בְּיוֹם-טוֹב הַיָּאָה? תְּנַהֵג,

וְסִדֵּר מְלִיחָתוֹ

[משנ"ב ס"ק א]

אָפּלוּ לְקַח בְּהַקְפָּה, מְשוּם עֲרַת מְקַח וּמְקַבֵּל.⁽¹⁾

1) בגדר גזירת מקח וממכר בשבת יום טוב, כתב לעיל (סי' שו ס"ק לז)
שאיסור מקח וממכר בין בפה בין במסירה הוא משום גזירה שמא
יכתוב, והוא כטעמו השני של רש"י (ביצה לז, א ד"ה משום) לאיסור
מקח וממכר בשבת וביום טוב, וכן דעת הרמב"ם (פכ"א מהל' שבת
ה"ב). אמנם כתחילת דבריו כתב רש"י (שם) שאיסור מקח וממכר
בשבת יום טוב נלמד מהכתוב (ישעיה נח יג) "אם תשיב משבת
רגלך... ממצוא חפצך ודבר דברי" [ובמקום אחר (שם כז, ב ד"ה אין
פוסקין) כתב, שניתן ללמוד איסור זה מהכתובים בספר נחמיה (יג
טז-יז) בהם מובא שנחמיה הוכיח את העם על שהיו מוכרים וקונים
בשבת], אמנם מי שטורח כל היום במסחר ופותח חנותו בקביעות,
דעת הרמב"ם בפרשו לתורה (ויקרא כג כד, ראה שר"ת שואל ומשיב
מהדורה חמישה סי' צא) שעובר על איסור תורה הנלמד מהכתוב
(שם) "שבתון", המורה שיהיה יום זה יום של שמיחה ומנוחה אפילו
מדברים שאינם מלאכה, ועל פי דברי הרמב"ם הללו כתב בשו"ת חתם
סופר (ארי"ח סי' קצה, ראה גם אה"ע"ז סי' קעג) שמי שנשוא ונותן בחנותו
בשבת, הרי הוא ככל מחללי השבת באיטורים הכתובים בתורה.

